

Protokoll 2/2024

fört vid Fastighetsnämndens sammanträde tisdagen den 20 februari 2024 kl. 16:30-16:45, Bråvallasalen, Stadshuset

Ledamöter

Clara Lindblom (V) Ordförande
Henrik Virro (M) Vice ordförande
Anders Österberg (S)
Emil Hrafn Stensson (S)
Martin Hansson (MP)
Therese Lindström (M)
Theréz Randquist (M)
Sergej Salnikov (SD)
Elinor Odeberg (S) ersätter Alma Carlsson (S)
Joakim Johansson (S) ersätter Gustav Österman (S)
Frida Punar (S) ersätter Ingela Edlund (S)
Mats Rydelius (M) ersätter Frank Hojem (C)
Hansi Karppinen (L) ersätter Said Abdu (L)

Ersättare

Hashim Mohamed Jama (V)
Vanja Knocke (V)
Albin Arleskär (MP)
Tomas Tetzell (M)
Saga Paulmarken (M)
Lovisa Hedin (KD)

Övriga närvarande

Anders Kindberg Fastighetsdirektör
Katja Rosenlind Förvaltningssekreterare
Lars Cha Tjänsteman
Olga Ekstam Tjänsteman
Fabian Lind Nämndsekreterare
Sherif Zakhour Borgarrådssekreterare
Reza Etemad Personalföreträdare
Mats Johansson Tjänsteman

Justerare

Clara Lindblom, Henrik Virro

Datum för justering

2024-02-20

Paragraf

§§4-6

Sekreterare

Fabian Lind

§ 4**Verksamhetsberättelse 2023 för fastighetsnämnden**

FSK 2023/1

Beslut

Fastighetsnämnden beslutar enligt fastighetskontorets förslag:

1. Fastighetsnämnden beslutar att godkänna förslaget till verksamhetsberättelse och bokslut 2023.
2. Fastighetsnämnden beslutar att godkänna fastighetskontorets förslag till ombudgetering om 4,0 mnkr avseende medel för trygghetsinvesteringar.
3. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

Nämnden föreslår (se beslutet).

Beslutsgång

Ordföranden Clara Lindblom (V) finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag.

Särskilt uttalande

Vice ordföranden Henrik Virro m.fl. (M) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Fastighetsnämnden gör framsteg i budgetföljsamhet och kostnadskontroll gentemot beslutade genomförandebeslut. Vi kan se att det idoga arbete som genomfördes under föregående mandatperiod nu börjar ge resultat och att riskreserver därmed inte behöver förbrukas eller överskridas. Vi hoppas att fastighetsnämnden fortsätter på den inslagna vägen och genomför fortsatta förbättringar inom detta viktiga område som vi moderater kommer återkomma kring. Men de förbättringar vi ser inom investeringsverksamheten har vänstermajoriteten inte lyckats utveckla i den dagliga verksamheten. Vi ser att kostnaderna ökar med över 46 Mkr. Vänstermajoriteten måste ta nödvändiga åtgärder så inte vi ser en repris av denna budgetavvikelse även för 2024.

Vi ser också med oro på hur framförallt det avhjälpande underhållet i det bestånd som förvaltas ökar kraftigt under föregående år. Detta samtidigt som det planerade underhållet i fastigheterna ligger på en nivå långt ifrån branschstandard

”REPAB” och gått ned från tidigare år (undantag 2020 som var pandemiår). Det är oroväckande och ställer många frågor. Vi blir självklart oroadade över hur majoriteten underhåller fastigheterna så det inte nu skapas en underhållsskuld som behöver hanteras kommande år med än mer akuta åtgärder som följd. Vi förutsätter att vänstermajoriteten tar de adekvata åtgärder som krävs kring att säkra upp detta så stora underhållsskulder inte behöver ärvas av kommande majoriteter.

Vi vill berömma det energieffektiviseringsarbete som kontinuerligt pågår. Det har skett mycket även här under förra mandatperioden med besparingar på 30%. Vi ser nu att energiarbetet verkar stannat upp och energiförbrukningen nu ökar. Det är problematiskt att vänstermajoriteten nu låter energiförbrukningen öka med vaga motiveringar om att modellerna är felaktiga. För klimatets skull behöver detta arbete prioriteras. Med detta sagt så har en mängd projekt genomförts för att energieffektivisera. Vi tycker att det är märkligt att de redovisade projekten inte redovisas fullt ut. Vi ser gärna att påverkan på driftnettot specificeras. Lönsamma åtgärder som betalar sig inom ett fåtal år bör prioriteras upp av fastighetskontoret för att skynda på omställningen till mer energisnål förvaltning. Vänstermajoriteten behöver visa på riktigt att de kan öka på och genomföra denna omställning.

Hansi Karppinen (L) lämnar särskilt uttalande enligt följande:

Verksamhetsberättelsen för fastighetsnämnden visar tydligt att staden behöver höja ambitionen ytterligare.

Stora delar av stadens fastigheter är i behov av renoveringar samt anpassas till nya klimat- och miljöföreskrifter. Konsekvensen av detta är att många verksamheter kommer se sina hyror öka avsevärt och i värsta fall tvingas flytta eller lägga ner sin verksamhet. Av bland annat detta skäl satsar vi liberaler 250 mnkr över en fyraårsperiod i en kulturhistorisk fond. Genom denna fond bidrar vi till underhåll och viktiga investeringar samtidigt som stora hyreshöjningar kan undvikas.

Den rödgröna majoritetens strategi att återföra stadens idrottsanläggningar till kommunal regi medför stora påfrestningar vad avser både investerings- och driftskostnader. Här menar vi att det en mix av både kommunala och andra aktörer ska finnas vilket även skulle frigöra resurser för fastighetsnämnden.

Att staden inte uppnår målet för lokalproducerad el anser vi är negativt. Stockholm behöver göra mer för att planera och installera fler solpaneler och även tänka nytt kring att eventuellt kunna installera solpaneler även på fasader.

Ersättaryttrande

Lovisa Hedin (KD) instämmer i särskilt uttalande från vice ordföranden Henrik Virro m.fl. (M).

Handlingar i ärendet

- FSK 2023/1-1 (Godkänd - R 1) Verksamhetsberättelse 2023 för fastighetsnämnden
- FSK 2023/1-2 Bilaga 1 - slutrapport-klimatinvestering Aspuddens IP, planbelysning och styr A-plan
- FSK 2023/1-3 Bilaga 2 - slutrapport-klimatinvestering Axelsbergs BP, planbelysning och styr
- FSK 2023/1-4 Bilaga 3 - slutrapport-klimatinvestering Bagarmossens BP, Planbelysning och styr
- FSK 2023/1-5 Bilaga 4 - slutrapport-klimatinvestering Enskede IP, Planbelysning och styr A- och B-plan
- FSK 2023/1-6 Bilaga 5 - slutrapport-klimatinvestering Farsta IP, Planbelysning och styr
- FSK 2023/1-7 Bilaga 6 - slutrapport-klimatinvestering Hammarbyhöjdens IP, Planbelysning och styr
- FSK 2023/1-8 Bilaga 7 - slutrapport-klimatinvestering Hässelby IP, Planbelysning och styr
- FSK 2023/1-9 Bilaga 8 - slutrapport-klimatinvestering Kärrtorps IP, Planbelysning och styr A-plan
- FSK 2023/1-10 Bilaga 9 - slutrapport-klimatinvestering Mälarhöjdens IP, Planbelysning och styr
- FSK 2023/1-11 Bilaga 10 - slutrapport-klimatinvestering Nälsta BP, Planbelysning och styr
- FSK 2023/1-12 Bilaga 11 - slutrapport-klimatinvestering Sandåkra BP, Planbelysning och styr
- FSK 2023/1-13 Bilaga 12 - slutrapport-klimatinvestering Skarpnäcks sportfält, Belysning och styr rugby
- FSK 2023/1-14 Bilaga 13 - slutrapport-klimatinvestering Skarpnäcks sportfält, Planbelysning och styr baseboll
- FSK 2023/1-15 Bilaga 14 - slutrapport-klimatinvestering Skarpnäckshallen, LED-belysning och styr
- FSK 2023/1-16 Bilaga 25 - slutrapport-klimatinvestering Plantan 1
- FSK 2023/1-17 Bilaga 16 - slutrapport-klimatinvestering Sättra IP, Planbelysning och styr
- FSK 2023/1-18 Bilaga 18 - slutrapport-klimatinvestering Åkeshovs BP, Planbelysning och styr
- FSK 2023/1-19 Bilaga 15 - slutrapport-klimatinvestering Sättra BP, Planbelysning och styr

- FSK 2023/1-20 Bilaga 19 - slutrapport-klimatinvestering af Chapman Skrovbelysning - LED
- FSK 2023/1-21 Bilaga 17 - slutrapport-klimatinvestering Tanto BP, Planbelysning och styr A-plan
- FSK 2023/1-22 Bilaga 21 - slutrapport-klimatinvestering Gubbängshallen, LED-belysning stora & lilla hallen
- FSK 2023/1-23 Bilaga 20 - slutrapport-klimatinvestering Engelbrektshallen, LED-belysning stora hallen
- FSK 2023/1-24 Bilaga 24 - slutrapport-klimatinvestering Smedshagshallen, LED-belysning i lilla salen
- FSK 2023/1-25 Bilaga 23 - slutrapport-klimatinvestering Sköndalshallen, LED-belysning i idrottshallen
- FSK 2023/1-26 Bilaga 26 - uppföljning-trygghetsinvestering lilla Katrineberg
- FSK 2023/1-27 Bilaga 27 - uppföljning-trygghetsinvestering_Hagsätrahallen
- FSK 2023/1-28 Bilaga 28 - uppföljning-trygghetsinvestering_Husbyhallen
- FSK 2023/1-29 Bilaga 29 - uppföljning-trygghetsinvestering_Hässelbyhallen
- FSK 2023/1-30 Bilaga 30 - Uppföljning av intern kontroll
- FSK 2023/1-31 Bilaga 31 - GDPR årsrapport Fastighetskontoret 2023
- FSK 2023/1-32 Bilaga 32 - Kommentarer stora projekt 2023
- FSK 2023/1-33 Bilaga 33 - Nyckeltal 2023
- FSK 2023/1-34 Bilaga 34 - Investnetto 2023
- FSK 2023/1-35 Bilaga 35 - Investeringar VB 2023

§ 5**Remiss av Inrätta kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter. Remissvar**

FSK 2023/543

Beslut

Fastighetsnämnden beslutar enligt fastighetskontorets förslag:

1. Fastighetsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation

Hansi Karppinen (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

1) Ordföranden Clara Lindblom (V), Anders Österberg m.fl. (S), Martin Hansson (MP), vice ordföranden Henrik Virro m.fl. (M) och Sergej Salnikov (SD) föreslår (se beslutet).

2) Hansi Karppinen (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Liberalerna ställer sig positiva till införandet av kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter. Vi delar bilden att ett råd för nationella minoriteters rättigheter skulle stärka de nationella minoriteternas rätt till delaktighet och inflytande.

Vi menar att staden också bör överväga hur HBTQI-frågorna behandlas då en del andra kommuner, till exempel Göteborg och Gävle, inrättat HBTQI-råd.

Ett förslag kunde vara att titta på Göteborgs HBTQI-råd som förutom att lämna yttranden och vara ett kommunalt remissorgan ska ta initiativ till utvecklingsinsatser och förbättringar för hbtqi-personer i Göteborg. En gång per år ska rådet också anordna ett öppet möte, dit alla är välkomna för att lämna synpunkter och ge förslag på hur Göteborg ska bli en öppen och inkluderande stad. Särskilt vänder sig de

öppna mötena till enskilda HBTQI-personer i Göteborg som inte är organiserade i föreningar eller nätverk.

Vi har i staden olika råd för att ta tillvara olika gruppers intressen när det kommer till ärenden som är på väg fram eller beslut ska fattas. Vi menar att staden centralt kan ta sig an också HBTQI-frågorna på ett mer samordnat sätt inom ramen för ett HBTQI-råd.

Frågan är aktualiserad av den samtida debatten där det finns starka krafter som vill trycka tillbaka vunna rättigheter. Vi vill att staden utreder formerna för ett sådant samråd.

Beslutsgång

Ordföranden Clara Lindblom (V) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Clara Lindblom (V), Anders Österberg m.fl. (S), Martin Hansson (MP), vice ordföranden Henrik Virro m.fl. (M) och Sergej Salnikov (SD).

Handlingar i ärendet

- FSK 2023/543-2 (Godkänd - R 1) Remiss av Inrätta kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter. Remissvar
- FSK 2023/543-1.1 Bilaga 1 Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande Inrätta kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter
- FSK 2023/543-1.2 Bilaga 2 Instruktion råd för nationella minoriteters rättigheter

§ 6**Remiss av Stockholms stads säkerhetsprogram.****Remissvar**

FSK 2023/499

Beslut

Fastighetsnämnden beslutar enligt fastighetskontorets förslag:

1. Fastighetsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Fastighetsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Reservation

Samtliga ledamöter för Moderaterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Sergej Salnikov (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Hansi Karppinen (L) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

1) Ordföranden Clara Lindblom (V), Anders Österberg m.fl. (S) och Martin Hansson (MP) föreslår (se beslutet).

2) Vice ordföranden Henrik Virro m.fl. (M) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag samt att därutöver anföra följande:

Omvärldsläget som råder inför antagandet av ett nytt säkerhetsprogram skiljer sig markant från den situation som rådde vid antagandet av det föregående programmet. Idag råder det krig i vårt närområde till följd av Rysslands orättfärdiga invasion av Ukraina och säkerhetsläget är osäkrare än på länge. Sverige är också utsatt för en omfattande desinformationskampanj som påverkar samhällets stabilitet. Klimatförändringar ställer också krav på stadens beredskap att hantera händelser som kan vara samhällsstörande.

I egenskap av huvudstad och landets ekonomiska, politiska, kulturella och mediala centrum kan Stockholm antas vara särskilt utsatt för antagonistiska hot, attentat och dödligt våld. Då Stockholm stad ansvarar för nästan en tiondel av landets befolkning är det angeläget att säkerhetsarbetet fungerar väl. God beredskap och redundans i stadens verksamheter och digitala system ska aldrig vara valbart.

Säkerhetsprogrammet är tätt sammanlänkat med andra stadsövergripande styrdokument och det är angeläget att samordningen mellan central och lokal nivå fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det nya säkerhetsprogrammet konstaterar att den centrala krisledningen ska öva årligen och kriskrisledningsnämnden minst en gång per mandatperiod. Med anledning av det osäkra omvärldsläget framhåller vi vikten av att förvaltningar, nämnder och styrelser också har fått möjlighet att öva på olika potentiella scenarion.

Säkerhetsprogrammet kan inte vara ett statiskt dokument under programperioden utan behöver syfta till att konkret stärka Stockholms motståndskraft och beredskap. Under fokusområdet beredskap anser vi att det behövs skarpa skrivningar angående tillgången till skyddsrum då programmet saknar det helt i sin nuvarande form. En stark motståndskraft i Stockholm förutsätter också att medborgare har kännedom och kunskap om stadens säkerhetsarbete. Nämnder och styrelser ansvar för att kontinuerligt arbeta med informationskampanjer bör också förtydligas för att uppnå programmets intentioner.

Då Stockholm har en stor andel fristående aktörer som är verksamma inom exempelvis omsorg och utbildning möter dessa verksamheter också tusentals stockholmare. Säkerhetsprogrammets skrivningar gällande civilsamhälle och näringsliv är för tunna och det är angeläget att det finns en struktur för samverkan även med aktörer utanför stadens organisation som inte omfattas av Samverkan Stockholmsregionen (SSR). Detta bör kompletteras och förtydligas utifrån samtliga fokusområden i programmet.

Vi vill också betona vikten av att Stockholm samarbetar internationellt där erfarenheter och arbetssätt kan delas för att bättre förbereda staden på samhällsstörande händelser. Under föregående mandatperiod blev Stockholm medlemmar i Counter Terrorism Preparedness Network (CTPN), ett nätverk av städer, akademiker och oberoende experter vars syfte är att stärka strategisk beredskap och utgör ett gott exempel på kunskapsutbyte.

3) Sergej Salnikov (SD) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

I remissen gällande Stockholm stads säkerhetsprogram är vänsterextremistiska miljöer inte inkluderade i kategorin för de största hoten mot demokratin. Endast islamistiska och högerextremistiska miljöer pekas ut. Den bedömningen skiljer sig från Säkerhetspolisens aktuella lista, som även inkluderar den vänsterextrema miljön.

Vi efterfrågar därför en komplettering av säkerhetsprogrammet.

4) Hansi Karppinen (L) föreslår att nämnden beslutar att delvis godkänna kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Vi saknar också ett fokus på cybersäkerhetsperspektivet. Det framgår av ärendet att stadens nämnder och bolag ansvarar för arbetet, med stöd av stadens säkerhetsskyddschef som har det övergripande ansvaret. Detta är av stor vikt: alla stadens verksamheter med digital verksamhet behöver ha beredskap för cyberattacker, samtidigt som det behöver finnas ett centralt stöd i staden att få.

Frågan återstår hur man säkerställer efterlevnad i respektive nämnd/bolag. Att enbart göra en analys räcker inte. Kontinuerlig revision av regelefterlevnad och systematiskt cybersäkerhetsarbete är av yttersta vikt. Även i system som köps in från underleverantörer och som driftas av tredjepart. Detta har blivit tydligt under de senaste veckorna.

Vi menar att termen "cybersäkerhet" behöver synas på fler platser. Det är korrekt att "cyberförsvar" är ett militärt ansvarsområde, men det dagliga ansvaret för cybersäkerhet ligger hos det civila, och ska så göra. Det borde få ett större utrymme under en egen fokuspunkt i dokumentet.

Det framgår av ärendet vidare att "Nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utveckling och goda beslutsunderlag genom att dokumentera och rapportera händelser, incidenter, lägesbilder och andra iakttagelser som kan påverka stadens säkerhet." Här menar vi att nämnder och bolag också borde få en månadssammanställning på digitala incidenter och risker. Mycket information från verksamheten levereras i övrigt när det kommer till säkerhetsfrågor, men just den digitala delen saknas. Nämnder och bolagsstyrelser bör kunna redovisa en generell överblick på vilka hotbilder

som finns, och hur dessa motverkas. Cybersäkerhet behöver få utrymme i stadens forum på samma sätt som när vi följer upp verksamheten i övrigt.

Under punkten om säkerhetsskydd nämns "signalskydd" specifikt. Detta är viktigt, men med tanke på införandet av EU-direktivet NIS2 som införlivas senast 17 oktober 2024 i svensk lagstiftning så kommer troligen ansvarsområdet utökas. Här hade vi i skrivelsen velat se fler aspekter av informationssäkerheten. Det skulle tydligt behöva framgå att krav ställs vad gäller efterlevnad av stadens säkerhetsskyddsregler i enlighet med gällande lagstiftning och krav på god hygien inom cybersäkerhet. Bland annat kryptering av data, kontinuerlig övervakning av system, rutiner för incidenthantering och andra relevanta säkerhetsfunktioner.

Beslutsgång

Ordföranden Clara Lindblom (V) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Clara Lindblom (V), Anders Österberg m.fl. (S) och Martin Hansson (MP).

Ersättaryttrande

Lovisa Hedin (KD) lämnar ersättaryttrande enligt följande:

Stadens säkerhetsprogram utgör ett viktigt styrdokument i en orolig tid. Sedan det föregående programmet togs fram har världen genomgått en pandemi, Europa har drabbats av ett konventionellt invasionskrig i Ukraina och i Sverige har terrorhotnivån höjts till fyra på en femgradig skala.

Vi välkomnar tillägget i programmet om att samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden för kommunorganisationen ska hålla samma höga säkerhet oavsett om verksamheten sköts i egen eller extern regi. Likaså välkomnar vi stadsledningskontorets ökade kapacitet kopplat till kris- och krigsorganisation, som del av totalförsvaret.

För fastighetsnämndens ansvarsområden vill vi framförallt understryka vikten av att de fastigheter som nämnden ansvarar för byggs och sköts på ett tryggt och säkert sätt. Inte minst är detta av stor vikt avseende stadens egna idrottsanläggningar som ska utgöra säkra platser för rekreation och träning för alla stockholmare. Ingen stockholmare ska behöva fundera på om det är tryggt eller inte att gå till den lokala idrottsplatsen.

Utöver det egna beståndet vill vi därtill belysa vikten av god samverkan även externt med ideella och privata aktörer i staden. Genom att delta i platssamverkan, grannsamverkan och arbeta trygghetskapande kring fastigheterna kan nämnden bidra till ett säkrare Stockholm.

Trots många positiva delar i säkerhetsprogrammet är vi dock skeptiska till att informationssäkerhet och otillåten påverkan helt eller delvis bryts ut. Delar av dessa områden kan av förklarliga skäl omhändertas i stadens kvalitets- och trygghetsprogram, men vi menar att såväl informationssäkerhet som otillåten påverkan fortsatt behövs även i säkerhetsprogrammet. Infiltrationsrisker i organisationen samt it-attacker mot kommunens system utgör en viktig säkerhetsfråga som behöver hanteras tillsammans med rättsväsendet.

Avslutningsvis beklagar vi att vänsterstyret inte verkar ha prioriterat säkerhetsprogrammet tillräckligt. Det tidigare säkerhetsprogrammet har redan löpt ut och det glapp som nu uppstår till dess att fullmäktige behandlar ärendet under våren är anmärkningsvärt med tanke på dagens svåra säkerhetsläge och en säkerhetsrisk som hade kunnat undvikas med rätt prioritet på frågan.

Handlingar i ärendet

- FSK 2023/499-2 (Godkänd - R 1) Remiss av Stockholms stads säkerhetsprogram. Remissvar
- FSK 2023/499-1.1 Bilaga 1 Stockholms stads säkerhetsprogram

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Henrik Olov, Virro	2024-02-21
Clara Julia, Lindblom	2024-02-21